AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2026 / 54 • Nisan 2026

KIBRIS 1960 KURULUŞ ANTLAŞMALARI ÇERÇEVESİNDE FRANSA'NIN GÜNEY KIBRIS'TAKİ SAVUNMA GİRİŞİMLERİ VE CUMHURBAŞKANI MACRON'UN SON AÇIKLAMALARI: HUKUKİ-SİYASİ BİR DEĞERLENDİRME

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macronun Nisan 2026da Güney Kıbrıs Rum Yönetimine (GKRY) gerçekleştirdiği ve Kıbrıslı Rum yönetimi tarafından tarihi olarak nitelendirilen resmi ziyareti ile bunu izleyen Atinadaki açıklamaları, Kıbrıstaki güvenlik dinamiklerini ve 1960 Kuruluş Antlaşmalarını yeniden gündeme getirmiştir. Macron, Avrupa Birliği (AB) Antlaşmasının 42/7. maddesinde yer alan karşılıklı savunma hükmünü sadece lafta kalmayan, yorum ve belirsizliğe yer bırakmayacak kadar net bir taahhüt olarak tanımlamış [1]; 28 Şubat 2026 tarihinde Birleşik Krallıka ait Akrotiri Üssüne yönelik insansız hava aracı saldırısı sonrasında AB üyesi ülkelerin Güney Kıbrısa sağladığı askeri desteğin bu maddenin fiili bir uygulaması olduğunu vurgulamıştır. Aynı bağlamda söz konusu hükmün NATOnun 5. maddesinden özünde daha güçlü olduğunu belirten Macron, Kıbrısa saldırı Avrupaya saldırıdır mesajıyla ABnin kolektif savunma düşüncesini ifade etmiş ve Fransanın GKRY ile savunma işbirliğini SOFA (İng. Status of Forces Agreement) gibi adımlarla derinleştireceğini açıklamıştır. Bu gelişmeler, daha önce AVİMde kaleme aldığımız Kıbrıs 1960 Kuruluş Antlaşması Çerçevesinde Kıbrıstaki Britanya Egemen Üsleri: Güncel Güvenlik Tehditleri ve Üslerin Kapatılma Senaryolarına İlişkin Hukuki-Siyasi Bir Değerlendirme[2] başlıklı yorumda incelenen bölgesel tehditler ve üs statüsü bağlamında, adadaki hukuki-siyasi dengeyi önemli ölçüde etkileyecek niteliktedir.

Daha önce AVİMde yayımlanan ilgili yorumda, 1960 Zürih ve Londra Antlaşmalarının temel unsurlarından Britanya Egemen Üs Alanları (İng. Sovereign Base Areas SBA) statüsü, ada üzerindeki güncel güvenlik tehditleri (özellikle Şubat 2026daki Akrotiri üssüne yönelik insansız hava aracı saldırısı) ve olası kapatma senaryoları hukuki ve siyasi boyutlarıyla ele alınmıştı. Bu analiz, üslerin 1960 antlaşmalarının ayrılmaz bir parçası olduğunu, ancak artan bölgesel gerilimlerin ada genelinde istikrarsızlığa yol açtığını ve üsleri için uzun vadede adil bir paylaşım modelinin (GKRY ve KKTC arasında eşitlik ve hakkaniyet temelinde) barışa katkı sağlayabileceğini vurgulamıştı. Bugün, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macronun Nisan 2026daki GKRY ziyareti, ABnin Karşılıklı Savunma Maddesinin (TEU Madde 42/7) sadece lafta kalmadığı yönündeki açıklamaları ve Fransanın Güney Kıbrısa yönelik askeri işbirliği adımları (hava savunma sistemleri, fırkateynler ve Charles de Gaulle uçak gemisi desteği ile Haziran 2026da planlanan SOFA Status of Forces Agreement görüşmeleri), 1960 Kuruluş Antlaşmalarının güvenlik mimarisini yeniden

gündeme taşımaktadır. Bu gelişmeler, hem Britanya Egemen Üsleri bağlamındaki tehditleri derinleştirmekte hem de adadaki iki devletli, iki egemen eşit yapıyı hukuken ve siyaseten sorgulamaktadır.

1960 Zürih ve Londra Antlaşmaları (Kuruluş Antlaşması, Garanti Antlaşması ve İttifak Antlaşması), Kıbrıs Cumhuriyetini iki toplumlu ve egemen eşitlik temelinde kuran uluslararası bir mutabakattır. Garanti Antlaşması ile Türkiye, Yunanistan ve Birleşik Krallık, Kıbrısın bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve anayasal düzenini garanti altına almış; ayrıca Antlaşma adanın herhangi bir devletle birleşmesini (enosis) veya taksimini yasaklamış ve bu statünün ihlali halinde müdahale hakkını tanımıştır. İttifak Antlaşması ise Türk ve Yunan kontenjanlarının sınırlı varlığını ve üçlü karargâhı öngörmüştür[3]. Kuruluş Antlaşması ile de Britanyaya Akrotiri ve Dikelyada egemen üs alanları tanınmıştır[4].

Bu antlaşmalar, Kıbrısın uluslararası statüsünü tek taraflı olarak değiştirilemez kılmakta ve ada güvenliğinin yalnızca üç garantör devlet (Türkiye, Yunanistan, Birleşik Krallık) ile koordine edilebileceğini hükme bağlamaktadır. Fransanın 1960 antlaşmalarında taraf olmaması, Güney Kıbrıs yönetiminin Fransa ile geliştirdiği stratejik ortaklığın ve olası Fransız askeri varlığının, antlaşmaların ruhuna ve lafzına aykırı bir gelişme olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Macronun Açıklamaları ve Fransanın Askeri Adımları: Hukuki ve Siyasi Riskler

Cumhurbaşkanı Macronun 25 Nisan 2026 tarihli açıklamalarında ABnin karşılıklı savunma maddesini yorum ve belirsizliğe yer bırakmayacak kadar net olarak nitelendirmesi ve Şubat 2026daki Britanya üssüne yönelik drone saldırısı sonrası Fransanın da aralarında bulunduğu AB ülkelerinin GKRYye askeri destek göndermesini oyun değiştirici bir örnek olarak sunması, dikkat çekicidir. Macron, Kıbrısa saldırı Avrupaya saldırıdır vurgusuyla bu maddeyi fiilen uygulamaya koymuş; aynı dönemde Yunanistan ile yenilenen savunma paktında Türkiyenin karşısında olduğunu açıkça belirtmiştir. GKRY ise Macronun ziyaretini tarihi olarak nitelendirmiş ve Aralık 2025te imzalanan stratejik ortaklığın somutlaştığını belirtmiştir.

Bu gelişmeler, hukuki açıdan 1960 Garanti ve İttifak Antlaşmalarını göz ardı etmekte olup, adadaki güvenlik mimarisini tek taraflı olarak değiştirmeye yönelik bir girişim olarak değerlendirilmelidir. Siyasi açıdan ise: Ada zaten İran-İsrail-ABD gerilimleri nedeniyle yüksek risk altındadır. Önceki AVİM yorumumuzda da belirtildiği üzere, Britanya üsleri bu tehditlerin odağı haline gelmiştir. Ancak ilgili makalede belirtilen husus Birleşik Krallığın artık bir AB üye ülkesi olmadığı vurgusudur. Macron bu gerçeği ya unutmuştur ya da adayı adeta savaşın odağı haline getirmeyi amaçladığı için bu konunun üzerinde ısrarla durmaktadır. Çünkü, Fransa gibi yeni bir yabancı askeri varlığın denkleme eklenmesi, gerilimi tırmandırarak adayı daha büyük bir çatışma alanına dönüştürebilir.

Fransanın garantör statüsünün bulunmaması nedeniyle KKTC Başbakanı Ünal Üstelin GKRYye Fransız askerlerinin konuşlandırılması son derece tehlikeli ve provokatif bir adımdır uyarısı, önemle göz önünde bulundurulması gereken bir husustur.

ABnin Madde 42/7yi Kıbrıs bağlamında aktive etmesi, Kıbrıs sorununu AB iç meselesine indirgeyerek garantörlük sistemini devre dışı bırakmayı amaçlamaktadır. Oysa 1960 antlaşmaları, adanın uluslararası statüsünü düzenlerken AB henüz ortada yoktu.

Türk Tezi ve Kalıcı Çözüm Perspektifi

Türkiyenin Kıbrıs politikası, 1960 antlaşmalarının temel ilkelerine, iki halkın egemen siyasi eşitliğine, garantör hakları ve adanın güvenliğinin tek taraflı müdahalelerle riske atılamayacağı gerçeğine dayanmaktadır. Fransanın Güney Kıbrısta muhtemel bir askeri varlığı veya AB savunma mekanizmalarının tek taraflı kullanımı, bu dengeleri bozacak ve 1974ten beri sürdürülen fiili durumu göz ardı etmiş olacaktır. Daha önceki yazımızda da belirtildiği gibi, İngiliz Egemen Üslerinin kapatılması senaryosu dahi adil bir paylaşım (bir üs GKRYye, diğeri KKTCye) ile ele alınmalıdır. Benzer şekilde, herhangi bir yeni askeri düzenleme de ancak Türkiyenin garantörlüğü ve KKTCnin onayıyla mümkündür. Aksi takdirde, adadaki istikrarsızlık derinleşecek ve Doğu Akdenizdeki sorunlara bir yenisi eklenmiş olacaktır.

Sonuç olarak, Fransa Cumhurbaşkanı Macronun son açıklamaları ve Fransanın adımları, 1960 Kuruluş Antlaşmalarının önemini ve vazgeçilmezliğini ortaya koymaktadır. Diplomatik diyalog ve hukuki zemine süratle dönülmesi ve maceralardan uzak durulması içinde bulunduğumuz dönemde çok daha yapıcı bir tutum olacaktır. Türkiye, her zaman olduğu gibi, garantör ülke olmanın bilinciyle Kıbrıs sorunu için adil, eşit ve kalıcı bir çözümün bulunması çabalarını sürdürmeye devam edecektir.

**Görsel: Ekathimerini*

[1] Helena SMITH, Macron says EUs mutual defence clause not just words, *The Guardian*, theguardian.com, 25 Nisan 2026, https://www.theguardian.com/world/2026/apr/25/macron-says-eus-mutual-defence-clause-not-just-words.

[2] Hazel ÇAĞAN ELBİR, Kıbrıs 1960 Kuruluş Antlaşması Çerçevesinde Kıbrıstaki Britanya Egemen Üsleri: Güncel Güvenlik Tehditleri ve Üslerin Kapatılma Senaryolarına İlişkin Hukuki-Siyasi Bir Değerlendirme, *AVİM*, avim.org.tr, 23 Mart 2026, https://avim.org.tr/tr/Yorum/KIBRIS-1960-KURULUS-ANTLASMASI-CERCEVESINDE-KIBRIS-TAKI-BRITANYA-EGEMEN-USLERI-GUNCEL-GUVENLIK-TEHDITLERI-VE-USLERIN-KAPATILMA-SENARYOLARINA-ILISKIN-HUKUKI-SIYASI-BIR-DEGERLENDIRME.

[3] *T.C. Dışişleri Bakanlığı*, İttifak Antlaşması (Zürich,11 Şubat 1959) - Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan ve Türkiye Arasında İmzalanan İttifak Antlaşması, https://www.mfa.gov.tr/ittifak-antlasmasi-_zurich_11-subat-1959_.tr.mfa.

[4] İttifak Antlaşması (Zürich,11 Şubat 1959) - Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan ve Türkiye Arasında İmzalanan İttifak Antlaşması, https://www.mfa.gov.tr/ittifak-antlasmasi-_zurich_11-subat-1959_.tr.mfa.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "KIBRIS 1960 KURULUŞ ANTLAŞMALARI ÇERÇEVESİNDE FRANSA'NIN GÜNEY KIBRIS'TAKİ SAVUNMA GİRİŞİMLERİ VE CUMHURBAŞKANI MACRON'UN SON AÇIKLAMALARI: HUKUKİ-SİYASİ BİR DEĞERLENDİRME." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2026 / 54. Nisan 30. Erişim Kasım 21, 2026. https://avimbulten.org/tr/Yorum/KIBRIS-1960-KURULUS-ANTLASMALARI-CERCEVESINDE-FRANSA-NIN-GUNEY-KIBRIS-TAKI-SAVUNMA-GIRISIMLERI-VE-CUMHURBASKANI-MACRON-UN-SON-ACIKLAMALARI-HUKUKI-SIYASI-BIR-DEGERLENDIRME

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır